

CAPUT VII.

1. Quid videbis in Sulamite, nisi choros castrorum? Quam pulchri sunt gressus tui in calcamentis, filia principis! Junctura femorum tuorum sicut monilia que fabricata sunt manu artificis.

2. Umbilicus tuus crater tornatilis, nunquam indigenis poculis. Venter tuus sicut aceruus tritici vallatus liliis.

3. Duo ubera tua sicut duo hinnuli gemelli capreae.

4. Collum tuum sicut turris eburnea. Oculi tui sicut piscinae in Hesebon, quas sunt in porta filiae multitudinis. Nasus tuus sicut turris Libani, quas respicit contra Damascum.

5. Caput tuum ut Carmelus; et coma capitis tui sicut purpura regis vincta calabalibus.

6. Quam pulchra es, et quam decora, carissima, in deliciis!

7. Statura tua assimilata est palmae, et ubera tua botris.

8. Dixi: Ascendam in palmam, et apprehendam fructus ejus; et erunt ubera tua sicut botri vineae, et odor oris tui sicut malorum.

9. Guttur tuum sicut vinum optimum, dignum dilecto meo ad potandum, labilisque et dentibus illius ad ruminandum.

10. Ego dilecto meo, et ad me conversio ejus.

11. Veni, dilecte mi, erediatur in agrum, commoremur in villis.

12. Mane surgamus ad vineas; videamus si floruit vinea, et si flores fructus parturiant, si florescent mala punica; tibi dabo tibi ubera mea.

13. Mandragore dederunt odorem. In poris nostris omnia poma: nova et vetera, dilecte mi, servavi tibi.

CAPUT VIII.

1. Quis mihi dedit te fratrem meum, arguentem ubera matris meae, et inve-

niam te foris, et deosculer te, et jam me nemo despiciat?

2. Apprehendam te, et ducam in domum matris meae; tibi me deosculis, et dabo tibi poculum ex vino conditis, ut mustum malorum granatorum meorum.

3. Leva ejus sub capite meo, et dextera illius amplexabitur me.

4. Adjuro vos, filie Jerusalem, ne suscitetis, neque evigilare faciatis dilectum, donec ipsa velit.

5. Quae est ista quae ascendit de deserto, delictis affluens, innoxia super dilectum suum?

Sub arbore malo suscitavi te; tibi corrupta est mater tua; tibi violata est genitrix tua.

6. Pone me ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum, quia fortis est ut mors dilectio, dura sicut infernus simulatio: lampades ejus lampades ignis atque flammarum.

7. Aquae multae non pota sunt extinguere charitatem, nec flumina obruent illam. Si dederit homo omnem substantiam domus suae pro dilectione, quasi nihil despiciet eam.

8. Soror nostra parva, et ubera non habet; quid faciemus Sorori nostrae in die quando alloquenda est?

9. Si murus est, edificemus super eum propugnacula argentea; si ostium est, compingamus illud tabulis cedrinis.

10. Ego murus; et ubera mea sicut turris, ex quo facta sum coram eo, quasi pacem reperiens.

11. Vinea fuit pacifico in ea quo habet populus; tradidit eam custodibus; vir affert pro fructu ejus mille argenteos.

12. Vinea mea coram me est. Mille tui pacifici, et dicentis his qui censebant fructus ejus.

13. Qui habitas in hortis, amici exsultant; fac me audire vocem tuam.

14. Fuge, dilecte mi, et assimilare capreae hinnuloque cervorum in montes aromatatum.

LIBER SAPIENTIAE.

CAPUT I.

Jactans estis justi; Dominus invenitur ei simplici corde et fide queratur; fugit autem a peccatoribus et vanis cogitationibus; cumque omnia repleat, nihil eum latere potest; immoratur, detractioni et mendacium detestans; omnia fecit Deus ad vitam, non mortem intendens, quam sibi peccatores accerserant.

1. Diligite Justitiam, qui judicatis terram. Sentite de Domino in bonitate, et in simplicitate cordis quasrite illum;

2. Quoniam invenitur ab his qui non tentant illum, apparet autem eis qui idem habent in illum.

3. Perversae enim cogitationes separant a Deo; probata autem virtus corrumpit insipientes.

4. Quoniam in malevolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis.

5. Spiritus enim sanctus discipline effugit fictum; et auferit se a cogitationibus quae sunt sine intellectu, et corripitur a superveniente iniquitate.

6. Benignus est enim spiritus sapientiae; et non liberabit maledicum a labiis suis, quoniam reum illius testis est Deus, et cordis illius scrutator est verus, et linguae ejus auditor.

7. Quoniam spiritus Domini replevit orbem terrarum; et hoc quod continet omnia, scientiam habet vocis.

8. Propter hoc qui loquitur iniqua non potest latere, nec praeteriet illum corripiens iudicium.

9. In cogitationibus enim impii interrogatio erit; sermonum autem illius auditio ad Deum venit, ad correctionem iniquitatum illius.

10. Quoniam auris zeli audit omnia,

et tumultus marmurationum non abscondetur.

11. Custodite ergo vos a marmuratione quae nihil prodest, et a detractione particulae linguae, quoniam sermo obscurus in vacuum non ibit, os autem quod mentitur occidit animam.

12. Nolite zelare mortem in errore vitae vestrae, neque acquiratis perditionem in operibus manuum vestrarum.

13. Quoniam Deus mortem non fecit, nec letatur in perditione virorum.

14. Creavit enim et essent omnia; et sanabiles fecit nationes orbis terrarum; et non est in illis medicamentum externi; nec inferorum regnum in terra.

15. Justitia enim perpetua est, et immortalis.

16. Impii autem manibus et verbis accerserunt illam; et estimantes illam amicum, deflexerunt; et sponiones ponunt ad illam, quoniam digni sunt qui sint ex parte illius.

CAPUT II.

Omnis inprimam vitam futuram spero non la beatum acqps est frui hucus vite voluptatibus, adeoque iustum, qui diversam respicit finem, ferre nequeant, et ad mortem usque perseverant; sicut et diaboli invidiosus homo, a Deo creatus immortalis, factus est mortalis.

1. Dilacerant enim cogitantes apud se non recte: Exiguam et cum tadio est tempus vitae nostrae; et non est refrigerium in fine hominis, et non est qui agnitus sit reversus ab inferis.

2. Quia ex nihilo nati sumus, et post hoc erimus tanquam non fuimus. Quoniam fumus flatus est in naribus nostris,

1 III Reg. 3, 9. Isa. 50, 1.
2 II Par. 13, 2.
3 Gal. 5, 22.
4 Jer. 17, 10.

5 Isa. 6, 2.
6 Ezech. 18, 3 et 33, 11.
7 Job 7, 1 et 14, 1.

et sermo scintilla ad commovendum cor nostrum.

3. Qua extincta, cinis erit corpus nostrum; et spiritus diffundetur tanquam molis aer; et transibit vita nostra tanquam vestigium nobis, et sicut nebula dissolvetur que fogata est a radiis solis, et a calore illius aggregata.

4. Et nomen nostrum oblivionem accipiet per tempus, et nemo memoriam habebit operum nostrorum.

5. Umbra enim transitus est tempus nostrum, et non est reversio finis nostri; quoniam consignata est, et nemo revertitur.

6. Venite ergo, et fruamur bonis que sunt, et utamur creatura tanquam in juventute celeriter.

7. Vino pretioso et unguentis non impleamus; et non pratereat nos flos temporis.

8. Coromemus nos roseis antiquo narcescent; nullum pratam sit quod non pertraneat luxuria nostra.

9. Nemo nostrum exorsis sit luxuria nostre. Ubique relinquamus signa laticie, quoniam hanc est pars nostra, et hanc est sors.

10. Opprimamus pauperem nostrum, et non parcamus viduae, nec veterani rovereamur canos multi temporis.

11. Sit autem fortitudo nostra lex justitie; quod enim infirmum est inutile invenitur.

12. Circumveniamus ergo justum, quoniam inutilis est nobis, et contrarius est operibus nostris, et impropriet nobis peccata legis, et diffamant in nos peccata disciplina nostre.

13. Promittit se scientiam Dei habere, et illum Dei se nominat.

14. Factus est nobis in traductionem cogitationum nostrarum.

15. Gravis est nobis etiam ad videntium, quoniam dissimilis est aliis vita illius, et immutata sunt vite ejus.

16. Tanquam negatus existimati sumus ab illo; et abstinere ea a vis nostris tanquam ab immunditiis; et presertim novissima iustorum, et gloriantur patrem se habere Deum.

17. Videamus ergo si sermones illius

veri sint, et tentemus que ventura sunt illi, et sciamus que erunt novissima illius.

18. *Si enim est verus filius Dei, suscipiet illum, et liberabit eum de manibus contrariarum.

19. Contumelia et tormento interrogemus eum, ut sciamus reverentiam ejus, et probemus patientiam illius.

20. *Morte turpissima condemnemus eum; erit enim et respectus et sermionibus illius.

21. Hanc cogitaverunt, et erraverunt; excecavit enim illos malitia eorum.

22. Et noscitur sacramenta Dei; neque mercedem speraverunt justitie, nec judicaverunt honorem animarum sanctorum.

23. *Quoniam Deus creavit hominem inextremabilem; et ad imaginem similitudinis sue fecit illum.

24. Invidia autem diaboli mors intravit in orbem terrarum;

25. Instantur autem illam qui sunt et parte illius.

CAPUT III.

De felicitate iustorum, qui in hac vita ab impiis contempti, testationibus a Deo probati fuerunt, et de infelicitate impiorum; deus de magnitudine et bonorum operum mercede, ac felicitate gloriam scilicet.

1. Iustorum autem animo in manu Dei sunt, et non tanget illos tormentum mortis.

2. Visi sunt oculis insipientium mori, et sustinuit est afflictio ceteris illorum.

3. Et quod a nobis est iter exterminium; illi autem sunt in pace;

4. Et si coram hominibus tormenta passi sunt, spes illorum immortalitatis plena est.

5. In paucis vexati, in multis bene disponitur, quoniam Deus tentavit eos, et invenit illos dignos se.

6. Tanquam aurum in fornace probavit illos, et quasi holocausti hostiam accipit illos, et in tempore erit respectus illorum.

7. Fulgebunt justi, et tanquam scintilla in arundinetis discurrunt.

* Jer. 11, 19.

* Gen. 1, 27 et 2, 7 et 3, 1. Ezech. 17, 1.

* Deut. 28, 8. Inf. 5, 4.

* Math. 13, 43.

* 1 Par. 29, 15.

* Isa. 24, 19 et 50, 11. 1 Cor. 15, 82.

* Math. 27, 42.

* Joas. 7, 7.

* Ps. 21, 9.

8. Judicabunt nationes, et dominabuntur populis, et regnabit Dominus illorum in perpetuum.

9. Qui confidunt in illa intelligent veritatem, et fideles in dilectione acquiescent illi, quoniam donum et pax est electis ejus.

10. Impii autem secundum que cogitaverunt corruptionem habebunt, qui neglexerunt justum, et a Domino recesserunt.

11. Sapientiam enim et disciplinam qui abiecit infelix est; et vacua est insidiosa opera eorum.

12. Mulieres eorum insensate sunt, et nequissimi filii eorum.

13. Maledicta creatura eorum, quoniam fuit est sterilis et incediquinata, que nascitur thorum in delicto; habebit fructum in respectione animarum sanctorum.

14. *Et spado qui non operatus est per manus suas iniquitatem, nec cogitavit adversus Deum nequissima; dabitur enim illi fides domini electum, et sors in templo Dei acceptissima.

15. Bonorum enim laborum gloriosus est fructus, et que non concidat radix sapientie.

16. Filii autem adulterorum in incommutatione erunt, et ab iniquo thoro semper exterminabuntur.

17. Et si quidem longe vite erunt, in nihilum computabuntur, et sine honore erit novissima senectus illorum.

18. Et si calerius defuncti fuerint, non habebunt spem, nec in die agnitionis allocationem.

19. Nationis enim inique dire sunt consummationes.

CAPUT IV.

Casta generatio in multis ab adulteris discedit; de refrigerio justis moris preoccupati; que si senectus venerabilis; et quod justis amplexibus a mundo solvatur a Deo, ne ab impiis seducantur; et quantum finis utrumque dicitur.

1. O quam pulchra est casta generatio, cum claritate immortalis est enim memoria illius, quoniam et apud Deum nota est, et apud homines.

2. Cum presens est imitantur illam,

* 1 Cor. 6, 2.

* Luc. 56, 2.

et desiderant eam cum se cduxerit; et in perpetuum coronata triumphat incoincinatorum certaminum premium vincens.

3. Multigena autem impiorum multitudo non erit utilis, et spuria vitulamina non dabunt radices alias, nec stabile firmamentum collocabunt.

4. *Et si in ramis in tempore germinaverint, infirmis panto, a vento commovebuntur, et a nimistate ventorum eradicabuntur.

5. Confringentur enim rami incosummati; et fructus illorum inutiles et acerbi mat; ad manducandum, et ad nihilum apti.

6. Ex iniquis enim somis filii qui nascuntur testes sunt nequie adversus parentes in interrogatione sua.

7. Justus autem si morte preoccupatus fuerit, in refrigerio erit;

8. Senectus enim venerabilis est non distortura, neque sanctorum numero computata;

9. Cani autem sunt sensus hominis, et setas senectutis vite immaculata.

10. *Placere Deo factus est dilectus, et vivens inter peccatores translatus est.

11. Raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus, aut ne fictio deciperet animam illius.

12. Fascinatio enim negatitatis obscurat bonum, et inconstantia concupiscentia transvergit sensum sine malitia.

13. Consummatus in brevi, explevit tempora multa;

14. Placita enim erat Deo anima illius; propter hoc propevit educere illum de medio iniquitatum. Populi autem videntes et non intelligentes, nec ponentes in precordiis talia.

15. Quoniam gratia Dei et misericordia est in sanctos ejus, et respectus in electos illius.

16. Condemnat autem justus mortuus vivos impios, et juvenis ceteris consummata longam vitam injusti.

17. Videbunt enim finem sapientis, et non intelligent quid cogitaverit de illo Deus, et quare nuperit illum Dominus.

18. Videbunt, et continent eum; illos autem Dominus irridibit.

19. Et erunt post hanc decedentes sine honore, et in contumelia inter mortuos in perpetuum; quoniam disrumpet illos inflatos sine voce, et commovebit illos

* Jer. 17

a fundamentis, et usque ad supremum desolabuntur. Et orant gementes, et memoria illorum peribit.

20. Venient in cogitatione peccatorum suorum timidi, et tradentur illis ex adverso iniquitates ipsorum.

CAPUT V.

1. *Spes in iudicio admiratur gloriam iustorum quos hic contempserat, deest enim misericordiam, quodque tota eorum felicitate fuerit momentanea; iustorum autem erit perpetua; porro Deus, tum per creaturas, tum per se, struatur sui patiente impiis.*

1. Tunc stabunt in magna constantia adversus eos qui se angustiaverunt, et qui abstulerunt labores eorum.

2. Videntes turbabuntur timore horribili; et mirabuntur in subitaneis insperate salutis;

3. Dicentes intra se, poenitentiam agentes, et pre angustia spiritus gementes: Hi sunt quos habuimus aliquid in derisum, et in similitudinem improprie.

4. Nos insonati, vitam illorum estimabamus insaniam, et finem illorum sine honore;

5. Ecce quomodo computati sunt inter illos Dei, et inter sanctos suos illorum est.

6. Ergo erravimus a via veritatis, et iusticie lumen non luxit nobis, et sol intelligentie non est ortus nobis.

7. Lassati sumus in via iniquitatis et perditionis; et ambulavimus vias difficiles, vitam autem Domini ignoravimus.

8. Quid nobis profuit superbia? aut divitiarum iactantia quid contulit nobis?

9. Transierunt omnia illa tanquam umbra, et tanquam nuntius percreverunt.

10. Et tanquam navis que pertransit fluctuantem aquam, cubus eam preterierit non est vestigium inveniri, neque sonitum carine illius in fluctibus;

11. Aut tanquam avis que transvolat in aere, cuius nullum invenitur argumentum itineris, sed tantum sonitus alarum verberans levem ventum; et scindens per vim itineris aeream; commotibus aliis transvolavit, et post hoc nullum signum invenitur itineris illius;

12. Aut tanquam sagitta emissa in lo-

¹ Sap. 3, 2.

² 1 Par. 29, 15 Sap. 2, 5.

³ Prov. 30, 18.

cum destinatum, divinus aere continetur in se reclusus est, ut ignoretur transitus illius;

13. Sic et nos nati continui destinatio esse; et virtutis quidem nullum signum valuit ostendere, in malignitate autem nostra consumpti sumus.

14. Talia dixit in inferno hi qui peccaverunt;

15. Quoniam spes impij tanquam fumus est que a vento tollitur; et tanquam spuma grævilis que a procella dispergitur; et tanquam fumus qui a vento diffusus est; et tanquam memoria hospitii unius diei pretereuntia.

16. Iusti autem in perpetuum vivunt, et apud Dominum est merces eorum, et cogitatio illorum apud Altissimum.

17. Idem accipient regnum deorum, et diadema speciei de manu Domini; quam dextera sua teget eos, et brachio sancto suo defendet illos.

18. Accipiet armaturam zelus illius, et armabit creaturam ad ultionem inimicorum.

19. Induet per thorace iustitiam, et accipiet pro galea iudicium certum.

20. Sumet scutum inexpugnabilem sapientiam;

21. Accet autem duram iram in lacum, et pugnabit cum illo orbis terrarum contra insonatas.

22. Ibiunt directe emissiones fulgurum, et tanquam a bene curvato arcu nubium exterminabuntur, et ad certam locum insilient.

23. Et a petrosa fra plena mittetur grandine; exardescet in illa spuma maris, et flamma concurrent durior.

24. Contra illos stabit spiritus veritatis, et tanquam turbo venti dividet illos, et ad aereum perducet omnem terram iniquitates illorum, et malignitas evertet sedes potentium.

CAPUT VI.

Reges et iudices ad sapientiam et iustitiam sectandam exhortatur, ostendens quam gravem maneat injustos rectoris iudicium; non quam sit ovis sapientia querentibus sanis, quodque eius acquisitio sit utilis, cuius reus non est iustus.

4. Mellior est sapientia quam vires, et vir prudens quam fortis.

¹ Ps. 1, 4. Prov. 10, 23 et 11, 7.

² Ps. 17, 40. Eph. 6, 13.

³ Eccli. 9, 18.

2. Audite ergo, reges, et intelligite; discite, iudices finium terrarum.

3. Prostrato aures, vos qui continetis multitudines, et placetis vobis in turbis nationum;

4. Quoniam data est a Domino potestas vobis, et virtus ab Altissimo, qui interrogabit opera vestra, et cogitationes scrutabitur;

5. Quoniam cum essetis ministri regni illius, non recte iudicatis, nec custodistis legem iusticie, neque secundum voluntatem Dei ambulastis.

6. Horrende et cito apparebit vobis, quoniam iudicium durissimum his qui presentia fiet.

7. Exigite enim conceditur misericordia; potentes autem potenter tormenta patientur.

8. Non enim subtrahet personam cuiusquam Deus, nec vorabitur magnitudinem cuiusquam, quoniam pusillum et magnum ipse fecit, et æqualiter cura est illi de omnibus.

9. Fortioribus autem fortior instat cruciatio.

10. Ad vos ergo, reges, sunt hi sermones mei, ut discatis sapientiam, et non excidatis.

11. Qui autem custodierit iusta iuste, iustificabitur; qui vero didicerit ista, invenient quod respondeant.

12. Concipite ergo sermones meos; discite illos, et habebitis disciplinam.

13. Clara est, et que nunquam marcescit, sapientia; et facile videtur ab his qui diligunt eam, et invenitur ab his qui querunt illam.

14. Proconspice qui se concupiscunt, ad illam sapientior ostendat.

15. Qui de luce vigilaverit ad illam non laborabit; assidentem enim illam foribus suis inveniet.

16. Cogitare ergo de illa sensus est consummatum; et qui vigilaverit propter illam cito securus erit.

17. Quoniam dignos se ipsa circuit querens; et in visis ostendit se illis hilariter, et in omni providentia occurrit illis.

18. Initium enim illius verissimum est disciplina concupiscentia.

19. Cura ergo disciplina dilectio est;

¹ Rom. 18, 1.

² Deut. 10, 17. 11 Par. 19, 7. Eccli. 33, 15. Act. 10, 34. Rom. 2, 11. Gal. 3, 6. Eph. 6, 9. Col. 3, 15. 1 Pet. 1, 17.

et dilectio custodia legum illius est; custoditis autem legum consummatio incorruptionis est;

20. Incorruptio autem facta esse proximum Deo.

21. Concupiscentia itaque sapientie deducit ad regnum perpetuum.

22. Si ergo delectamini sedibus et scepteris, o reges populi, diligite sapientiam, ut in perpetuum regnetis.

23. Diligite lumen sapientie, omnes qui preæstis populis.

24. Quid est autem sapientia, et quemadmodum facta sit referam, et non abscondam a vobis sacramenta Dei, sed ab initio nutritivis investigabo; et ponam in lucem scientiam illius, et non præteribo veritatem.

25. Neque cum invidia tabescente iter habebit, quoniam talis homo non erit participes sapientie.

26. Multitudo autem sapientium sanitas est orbis terrarum; et rex sapiens stabilimentum populi est.

27. Ergo accipite disciplinam per sermones meos, et proderit vobis.

CAPUT VII.

Cum unus sit omnibus introitus ad vitam, et similis exitus, pro omnibus eligenda est sapientia, adiferenda secum cuncta bona, habens secum sapientiam intelligentie multiplicem; et que hic miram in modum extollitur, quamque abunde auctor fuerat esse catus.

1. Sam quidem et ego mortalis homo, similis omnibus, et ex genere terra illius qui prior factus est; et in ventu matris figuratus sum caro.

2. Decem mensium tempore conculatus sum in sanguine, ex semine hominis, et delectatione somni convalescebam.

3. Et ego natus accepti communem aërem; et in similitudinem factum divitiis omnibus emisi foribus.

4. In involucentis nutritus sum, et curis magnis.

5. Nemo enim ex regibus aliud habuit navitatis initium.

6. Unus ergo introitus est omnibus ad vitam, et similis exitus.

¹ Job 10, 10.

² Job 1, 21. 1 Tim. 6, 7.

sunt, et que in prospectu sunt inveniunt cum labore. Quæ autem in cælis sunt que investigabit?

17. Sensum autem tuum qui sciet, nisi tu dederis sapientiam, et miseris spiritum sanctum tuum de altissimis.

18. Et sic correcte sint semite eorum qui sunt in terris, et tibi placuit didicisti homines?

19. Nam per sapientiam sanati sunt quicumque placuerant tibi, Domine, a principio.

CAPUT X.

Commemoravit sapientia, quod servaverit et a malis liberaverit Adam, Noe, Abraham, Loth, Jacob, Joseph, Moysen; per quem filios Israel de Ægypto duxit per mare Rubrum, demorsis in eo Ægyptiis.

1. Hæc illum qui primus formatus est a Deo pater orbis terrarum, cum solus esset creatus, custodivit;

2. Et eduxit illum a delicto suo, et dedit illi virtutem continendi omnia.

3. Ab hac ut recessit injustus, in ira sua, per iram homicidii fratrum deperit.

4. Propter quem cum aqua deleret terram, sanavit iterum sapientia, per contemptibile litum justum gubernans.

5. Hæc et in consensu nequitiæ cum se nationes contulissent, scrivit justum, et conservavit sine querela Deo, et in filii misericordia fortem custodivit.

6. Hæc justam a parentibus impiis liberavit fugientem, descendente igne in Pentapolim.

7. Quibus in testimonium nequitiæ famigabunda constat deversa terra, et in deserto tempore fructus habentes arbores, et incredulibus animæ memoria stans figuratum salis.

8. Sapientiam enim prætercentes, non tantum in hoc lapsi sunt ut ignorent bona, sed et insipientie sue reliquerunt hominibus memoriam, ut in his que peccaverunt nec latere potuissent.

9. Sapientia autem hos qui se observant a doloribus liberavit.

¹ Gen. 1, 27.

² Gen. 2, 7.

³ Gen. 4, 8.

⁴ Gen. 7, 21.

⁵ Gen. 11, 2.

⁶ Gen. 19, 15-22.

⁷ Gen. 28, 5-10.

10. Hæc profugum iræ fratris justum deduxit per vias rectas; et ostendit illi regnum Dei, et dedit illi scientiam sanctorum, honestavit illum in laboribus, et complevit labores illius.

11. In fraude circumventionum illum affuit illi, et honestum fecit illum.

12. Custodivit illum ab inimicis, et a seductoribus tutavit illum, et certum est forte dedit illi et vinceret, et sciret potentiam omnium potentior est sapientia.

13. Hæc venditum justum non dereliquit, sed a peccatoribus liberavit eum; descenditque cum illo in foveam.

14. Et in vinculis non dereliquit illum deo afferret illi scriptum regi, et potentiam adversus eos qui eum deprimebant; et mendaces ostendit qui macularunt illum, et dedit illi claritatem æternam.

15. Hæc populum justum et senem sine querela liberavit a natisibus que illum deprimebant.

16. Intravit in animam servi Dei, et stetit contra reges horrendos in potentis et signis.

17. Et reddidit justis mercedum laborum suorum, et deduxit illos in admirabilem, et fuit illis in velamento dei, et in luce stellarum per noctem;

18. Transtulit illos per mare Rubrum, et transivit illos per aquam aliam.

19. Inimicos autem illorum demersit in mare, et ab altitudine infernum eduxit illos. Ideo justus tulerunt spolia implorum;

20. Et decantaverunt, Domine, nomen sanctum tuum, et victoriam tuam tuam laudaverunt partem;

21. Quoniam sapientia aperuit os matris, et lingua infantum fecit disertam.

CAPUT XI.

Sapientia filios Israel per desertum depulsi devictis inimicis, datique a petra aquam punitis aalem multiplici flagello Ægyptiis; cum tamen Deus, omnium gratie salutem, longanimitate toleret peccata.

¹ Gen. 37, 28.

² Gen. 41, 49. Act. 7, 9.

³ Exod. 1, 11.

⁴ Exod. 14, 22. Ps. 77, 13.

⁵ Exod. 12, 25.

⁶ Exod. 15, 1.

torum, ut respiciant, quos universos solo non nutu continuo perdere possent.

1. Dixit opera eorum in manibus propheta sancti.

2. Iter fecerunt per deserta que non habitabantur, et in locis desertis fixerunt casas.

3. Sciterunt contra hostes, et de inimicis se vindicaverunt.

4. Sciterunt, et invocaverunt te; et data est illis aqua de petra altissima, et requies sitis de lapido dero.

5. Par que enim penas passi sunt inimici illorum a delectatione potus sui, et in eis cum abundarent filii Israel lætati sunt;

6. Per hæc, cum illis desissent, longe cum illis actum est.

7. Nam pro fonte quidem sumpterni fuminis, humanum sanguinem dedisti injustus.

8. Qui cum minuerentur in traditione infantum occisorum, dedisti illi abundantem aquam in sperate.

9. Ostendens per sitim, que tunc fuit, quemadmodum tuos exaltares, et adversarios illos occares.

10. Cum enim tentati sunt, et quidem cum misericordia disciplinam accipientes, sciunt quædam omnium cum ira iudicij impii tormenta paterunt;

11. Hos quidem tanquam patre moens probasti; illos autem tanquam durus rex interrogans condemnavisti.

12. Absentes enim, et presentes, similiter torquebantur.

13. Duplex enim illos accepit tantum et gemitus, cum memoria præteritarum.

14. Cum enim audiret per sua iumenta bene secum agi, commemorati sunt Dominum, admirantes in finem exitus.

15. Quom enim in expositione prava projectum deriserunt, in finem eventus mirati sunt, non similiter justis sitientibus.

16. Pro cogitationibus autem insensitis iniquitatis illorum, quod quidam errantes colebant muros serpentes, et bestias supervacuas, inmisisti illis multitudinem mutorum animalium in vindictam.

¹ Exod. 10, 1.

² Exod. 17, 13.

³ Num. 20, 11.

17. Ut scirent quia per que peccat quæ per hæc et torquetur.

18. Non enim impossibilis erat omnipotens manus tua, que creavit orbem terrarum ex materia inanis, immittitque illos multitudinem ursum, aut aulæas leonibus.

19. Aut novi generis ira plenas ignotas bestias, aut vaporem ignium spirantes, aut fumi odorum proferentes, aut horrendas ab oculis scintillas emittentes;

20. Quarum non solum lesura poterat illos exterminare, sed et aspectus per timorem occidere.

21. Sed et sine his uno spiritu poterant occidi, persecutionem passi ab ipsis aut horrendas ab oculis scintillas emittentes; sed omnia in mensura, et numero, et pondere disposuisti.

22. Multum enim valere, tibi soli supererat semper; et virtuti brachii tui quis resistit?

23. Quoniam tanquam momentum statere, sic est ante te orbis terrarum, et tanquam quæta roris anteducant que descendit in terram.

24. Sed miseris omnium, quia omnia potes; et dissimulas peccata hominum, propter misericordiam.

25. Diligis enim omnia que sunt, et nihil odisti eorum que fecisti; nec enim odisti aliquid constituisti, aut fecisti.

26. Quomodo autem posset aliquid permanere, nisi tu voluisses? aut quod a te vocatum non esset conservatum?

27. Parcis autem omnibus, quoniam tuas sunt, Domine, qui amas animas.

CAPUT XII.

Ostendit quanta clementia et longanimitate Deus corrigat peccatores terre: sanctorum incolas, non subito eos deiens, cum seos illos tantum, sed et omnes nationes, nulliis iniuriis, tanquam solus omnium Dominus perdere possit; hæc videlicet erga inimicos clementia electos suos de se suis que bonitate bene sperare faciens, eosque a peccatis revocans.

1. O quam bonus et suavis est, Domine, spiritus tuus in omnibus!

2. Ideoque eos qui errant partibus

¹ Inf. 12, 21.

² Lev. 26, 22. Inf. 16, 1. Jer. 8, 17.

corpis, et de quibus peccant admones et aliorum, ut relicta malitia credant in te, Domine.

3. ¹ Illis enim antiquos inhabitatores terræ sanctæ suæ, quos exhorruisti, 4. Quoniam odibilia opera tibi faciebant per medicamina et sacrificia inusta.

5. Et filiorum suorum necatores sine misericordia, et comestores viscerum hominum, et devoratores sanguinis a medio sacramento tuo.

6. Et auctores parentes animarum laxissimarum, pendere voluisti per manus parentum nostrorum.

7. Et dignam perciperent peregrinationem populoꝝ Dei, quæ tibi omnium carior est terra.

8. Sed et his tanquam hominibus peccatis, et misisti antecessores exercitus tui vespas, ut illos paulatim exterminarent.

9. Non quis impotens eras in bello subijcere impios justis, aut bestiis sahis, aut verbo duro simul exterminare;

10. ² Sed paribus iudicis, dabis locum penitentiæ, non ignorans quoniam nequam est natio eorum, et naturalis malitia ipsorum, et quoniam non poterat mutari cogitatio illorum in perpetuum.

11. Semeu enim erat maledictum ab initio; nec timens aliquem, veniam dabis peccatis illorum.

12. Quis enim dicit tibi: Quid fecisti? aut quis statit contra iudicium tuum? aut quis in conspectu tuo veniet ³ in conspectu hominum? aut quis tibi imputabit si perierint natipes quas tu fecisti?

13. Non enim est alius Deus quam tu, ⁴ cui cura est de omnibus, ut ostendas quoniam non iniuste iudicis iudicium.

14. Neque rex neque tyrannus in conspectu tuo inquirunt de his quos perdidisti.

15. Cum ergo sis justus, juste omnia disponis; ipsum quoque qui non debet iudicari condemnare externum estimas a tua virtute.

16. Virtus enim tua iustitie initium est, et ob hoc quod omnium Dominus es, omnibus te parere facis.

17. Virtutem enim ostendis tu qui

non credideris esse in virtute commutatus, et horum qui te nesciant astutiam traducis.

18. Tu autem dominator virtutum, cum tranquillitate iudicis, et cum magna reverentia disponis nos; subest enim tibi, cum volueris, posse.

19. Docuisti autem populum tuum, per talia opera, quoniam oportet iustum esse et humanum; et bene tui fecisti filios tuos, quoniam iudicis deo locum in peccatis pensitaveris.

20. Si enim inimicos servorum tuorum, et debitos meriti, cum tanta circumspecta attentione, dans tempus et locum per quos possent mutari a malitia;

21. Cum quanta diligentia iudicasti filios tuos, quorum parentibus iumenta et conventiones dedisti bonarum promissionum!

22. Cum ergo das nobis disciplinam, inimicos nostros multipliciter flagellas, ut bonitatem tuam cogitans innocentes, et cum de nobis iudicatur, speremus misericordiam tuam.

23. Unde et illis qui in vita suo insensate et iniuste vixerunt, per hæc que conseruisti dedisti summam tormenta.

24. ⁵ Et enim in erroris via diutius erraverunt, deos estimantes hæc que in animalibus sunt supervacua, infandum insensatorum more videntes.

25. Propter hoc tanquam pueris insensatis iudicium in doriis dedisti.

26. Qui autem iudicibus et interpretibus non sunt correcti dignum tibi iudicium experti sunt.

27. In quibus enim patientes indugabantur per hæc quos putabant deos, in ipsis cum exterminarentur videntes, illum quem olim rogabant se nosse, verum Deum agnoscerunt; propter quod et finis condemnationis eorum vidit super illos.

CAPUT XIV.

Vani equidem sunt qui ex creaturis Deum suo componentes, ipsas potius creaturas pro deo colerunt; et illi longe stultiores qui ipsa artificia deum dicunt, ab mensurali mensura inferre gaudet.

1. ⁶ Vani autem sunt omnes homines in quibus non subest scientia Dei; et de

his que videntur bona, non poterunt intelligere eum qui est, neque operibus attendentes agnoscerunt quis esset artifex.

2. ⁷ Sed aut ignem, aut spiritum, aut citatum aerem, aut gyrum stellarum, aut nigram aquam, aut solem et lunam, recitores orbis terrarum deos putaverunt.

3. Quorum si species delectati, deos putaverunt, sciunt quoniam his dominatorum eorum speciosior est; speciei enim generator hæc omnia constituit.

4. Aut si virtutem et opera eorum mirati sunt, intelligant ab illis quoniam qui hæc fecit fortior est illis;

5. ⁸ Magnitudine enim speciei et creature cooperabiliter poterit creator horum videri.

6. Sed tamen adhuc in his minor est querela; et hi enim fortasse errant, Deum querentes, et volentes invenire.

7. Et enim cum in operibus illius conoverunt inquirunt, et persuasum habent quoniam bona sunt que videntur.

8. Rerum autem nec his debet ignosci.

9. Si enim tantum poterant scire et possent estimare seculum, quomodo hujus Dominum non facilius invenirent?

10. Infelices autem sunt, et inter mortuos spes illarum est, qui appellaverunt deos opera manuum hominum, aurum, et argentum, artis inventionem, et similitudines animalium, aut lapidem inutilem opus manus antique.

11. ⁹ Aut si quis artifex faber de silva lignum rectum secearit, et hujus docto eradat omnem corticem, et arte sua usus, diligenter fabricet vas utile in conversatione vite;

12. Reliquis autem ejus operis ad preparationem esse abutatur;

13. Et reliquum horum quod ad nullos usus facit, lignum curvam et vorticibus plenum, scalpatur diligenter per vacuitatem suam, et per scientiam suæ artis figuret illud, et assimilet illud imagini hominis;

14. Aut alieu ex animalibus illud comparet; perlinens rubrica, et rubicundum facies fuce colorem illius, et sonnem maculam quem in illo est perlinens;

15. Et faciat ei dignam habitationem,

et in pariete ponens illud, et confirmans ferro.

16. Ne forte cadat; prospiciens illud, scilens quoniam non potest adstrare se; imago enim est, et opus est illi adiutorium.

17. Et de substantia sua, et de filiis suis, et de nuptis votum faciens inquirat. Non crubescit loqui cum illo qui sine anima est.

18. Et pro sanitate quidem infernum deprecatur, et pro vita roget mortuum, et in adiutorium inutilem invocat.

19. Et pro itinere petit ab eo qui ambulare non potest; et de acquiritendo, et de operando, et de omnium rerum evolvendo, petit ab eo qui in omnibus est inutilis.

CAPUT XIV.

Utile invento navis, qua etiam tempore diluviis semen humanum servatum est; solum autem maledictum est cum esse fabricatore; et quod fecit illorum idololatris que exordium ac progressus, item que malis ex idolatria procedunt.

1. Rerum alius navigare cogitans, et per feros fluctus iter facere incipiens, ligno portante se, fragilibus lignum invocat.

2. Illud enim cupiditas acquirendi excogitavit, et artifex sapientia fabricavit sua.

3. Tua autem, Pater, providentia gubernat; quoniam dedisti et in mari viam, et inter fluctus semitam firmisimanam.

4. Ostendens quoniam potens es ex omnibus salvare, etiam si sine arte aliquid adent mare.

5. Sed ut non esset vacua sapientie tue opera, propter hoc etiam et exigo ligno credunt homines animas suas, et transeuntis mare per ratem liberati sunt.

6. ¹⁰ Sed et ab initio cum perirent super pedes gigantes, spes orbis terrarum ad ratem confugiens, remisit seculo semen natiuitatis que manu tua erat gubernata.

7. Benedictum est enim lignum per quod fit iustitia;

8. ¹¹ Per manus autem quod fit idololum maledictum est et ipsum, et qui fo-

⁶ Exod. 14, 22.
⁷ Gen. 6, 4 et 7, 7.
⁸ Ps. 113, 4. Baruch 6, 3.

¹ Deut. 6, 2 et 12, 29 et 18, 13.
² Exod. 23, 28. Deut. 7, 22.
³ Ps. 2, 7.

⁴ Sap. 11, 16. Rom. 1, 22,
⁵ Rom. 1, 18.

¹ Deut. 4, 19 et 17, 3.
² Rom. 1, 21.
³ Luc. 4, 12. Jer. 10, 3.

ait illud; quia ille quidem operatur est, illud autem ei non esset fragile, deus cognominatus est.

9. Similiter autem odio sunt Deo impius et impietas eius:

10. Etiam quod factum est cum illo qui illo tormenta patitur.

11. Propter hoc et in idolis nationum non erit respectus, quoniam creature Dei in ordinem factæ sunt, et in tentationem animabus hominum, et in masculam pedibus insipientium.

12. Initium enim fornicationis est exquisitio idolorum; et adinventio illorum corruptio vite est:

13. Neque enim erant ab initio, neque erunt in perpetuum.

14. Supervacuitas enim hominum advenit in orbem terrarum; et ideo brevis illorum fuit inventio.

15. Acerbo enim lactu dolens pater cito sibi rapti filii fecit imaginem; et alium qui tunc quasi homo mortuus fuerat sicut tanquam deum colere cepit, et constituit inter servos suos sacra et sacrificia.

16. Deinde interveniente tempore, convalescente iniqua consuetudine, hic error tanquam lex custoditus est, et tyrannorum imperio celebratur signata.

17. Et hos quoque in palam homines honorare non poterant propter hoc quod longe essent, et longinquæ figura eorum allata, evidentem imaginem regis quem honorare volebant fecerunt, ut illum qui aberat tanquam presentem colerent sua sollicitudine.

18. Proximit autem ad horum culturam et hos qui ignorant artificia infamia diligenter.

19. Ille enim, volens placere illi qui se assumpsit, elaboravit arte sua ut similitudinem in melius figuraret.

20. Multitudo autem hominum, abducta per speciem operis, cum qui ante tempus tanquam homo honoratus fuerat nunc deum estimaverunt.

21. Et hæc fuit vitæ humane decipitio, quoniam aut affectui, aut regibus deservientes homines, incommunicabile nomen lapidibus et lignis imposuerunt.

22. Et non suffocant errasse eos circa Dei scientiam; sed et in magno viventes inscientiæ bello, tot et tam magna mala pacem appellunt.

23. Aut enim filios suos sacrificantes,

Dicit. 18, 10. Jer. 7, 6.

7. Sed et figulus mollem terram promens, laboriose fingit ad usus nostros novum quodque vas; et de eodem luto finis que mundis sunt in usum vasa, et similiter que his sunt contraria; horum autem vasorum quis sit usus, iudex est figulus.

8. Et cum labore vano deum fingit de eodem luto, ille qui paulo ante de terra factus fuerat, et post pullum reducti se unde acceptus est, repetitus animæ debitum quam habebat.

9. Sed cura est illi non quia laboraturus est, nec quoniam sacrificibus et argentariis; sed et erroris imitator, et gloriam præferit, quoniam res supervacuas fingit.

10. Cuius est enim cor ejus, et terra supervacua spes illius, et luto vilior vita ejus:

11. Quoniam inspiravit qui se finxit, et qui inspiravit illi animam que operator, et qui insufflavit ei spiritum vitalem.

12. Sed et estimaverunt lusum esse vitam nostram, et conversationem vite compositam ad lacrum, et oportere undecumque etiam ex malo acquirere.

13. Sic enim seccit super omnes delinquere, qui ex terra materia fragilia vas et sculptilla fingit.

14. Omnes enim insipientes, et infelices supra modum animo superbi, sunt inimici populi tui, et imperantes illi.

15. Quoniam omnia idola nationum deos estimaverunt, quibus neque occursum usus est ad videndum, neque narus ad percipiendum spiritum, neque arres ad audiendum, nec ut dicitur manuum ad tractandum, sed et pedes eorum pigri ad ambulandum.

16. Homo enim fecit illos; et qui spiritum mutuatus est is finxit illos. Nemo enim sibi similem homo poterit deum fingere.

17. Cum enim sit mortalitas, mortuum fingit manus inquis. Melior enim est ipse his quo colit, qui ipse quidem vixit, cum esset mortalis, illi autem nunquam.

18. Sed et animalia miserissima colunt; insensata enim comparata his, illi sunt deteriora.

1 Rom. 9, 21.

2 Ps. 118, 5 et 121, 16.

3 Num. 11, 31.

19. Sed nec aspectu aliquis ex his animalibus homo potest conspiceret; effugerunt autem Dei laudem et benedictionem ejus.

CAPUT XVI.

Ægypti ob idololatram digna passis, Hebræi escam a Deo acciperant; castigati tamen aliquantum moram serpentum, erecto serpente sereno sanati sunt a Deo; impii vero morte consumpti per locustas, muscas, ignemque grandini mixtiam; cum illi accepto manna satiasi sunt et confortati.

1. Propter hoc et per his similia passii sunt digne tormenta, et per multitudinem bestiarum exterminati sunt.

2. Pro quibus tormentis homo disposuit populum tuum, quibus desisti concupiscentiam delectamentum sui novum saporem, escam parans eis ortogmetram:

3. Ut illi quidem concupiscentes escam propter ea que illis ostensa et missa sunt, etiam a necessaria concupiscentia averterentur. Hi autem in brevi inopes facti novam gustaverunt escam.

4. Oportuit enim illis sine excusatione quidem supervenire interitum executionibus tyrannidem; his autem tantum ostendere quemadmodum inimici eorum exterminabantur.

5. Etiam cum illis supervenit sœva bestiarum ira, moribus perversorum coluborum exterminabantur.

6. Sed non in perpetuum irata tua permansit, sed ad correctionem in brevi turbasti sunt, signum habentes salutis ad commorationem mandati legis tue.

7. Qui enim conversus est non per hoc quod videbat sanabatur, sed per te omnium salvatorem;

8. In hoc autem ostendisti inimicis nostris, quia tu es qui liberas ab omni malo.

9. Illis enim locustarum et muscarum occiderunt morsus, et non est inventa sanitas animæ illorum, quia digni erant ab hujusmodi exterminari.

10. Filios autem tuos nec draconum venenatorum vicierunt dentes; misericordia enim tua adventans sanabat illos.

11. In memoria enim sermonum tuorum examinabantur, et velociter salva-

4 Num. 21, 6.

5 Exod. 8, 24 et 10, 4. Apoc. 9, 7.

bantur, ne in altam incidentes oblivione non possent tuo uti adjutorio.

12. Hæmum neque herba, neque magna sanavit nos; sed tuus, Domine, sermo, qui sanat omnia.

13. Tu es enim, Domine, qui ritus et mortis liales potestatem, et delicias ad portas mortis, et reducis.

14. Homo autem exiit quidem per malitiam; et cum exierit spiritus, non revertetur, nec revocabit animam que recepta est.

15. Sed tuam manum effugere impossibile est.

16. Negantes enim te nosse impii, per fortitudinem brachii tui flagellati sunt; novis aquis, et grandinibus, et pluvius persecutionem passi, et per ignem consumpti.

17. Quod enim mirabile erat, in aqua, quæ omnia exstinguit, plus ignis valebat; videtur enim orbis justorum.

18. Quodam enim tempore mansuetatur ignis, ne comburentur que ad impios missa erant animalia, sed ut ipsi videntes scirent quoniam Dei iudicio patiuntur persecutionem.

19. Et quodam tempore in aqua supra virtutem ignis exardescerat undique, ut ignis terre rationem exterminaret.

20. Pro quibus angulorum esca nutriti populum tuum; et paratum panem de celo prestitisti illis sine labore, omne delectamentum in se habebant, et omnis saporis suavitatem.

21. Substantia enim tua dulcedinem tuam quam in illos habes ostendebat, et desiderans misericordiam voluntati, ad quod quisque volebat conquirebatur.

22. Nix autem et glacies sustentabant vim ignis, et non tabescebant, ut scirent quoniam fructus inimicorum exterminabat ignis ardens in grandine et pluvia coruscans.

23. Hic autem iterum ut nutriturum justis etiam sanæ virtutis oblitus est.

24. Creatura enim tibi Factori deserviens, exardescit in tormentum adversus iustos, et lenior fit ad beneficiandum pro his qui in te confidunt.

25. Propter hoc et tunc in omnia transfugata, omnium nutriti gratiæ tue

deserviebat, ad voluntatem eorum qui te desiderabant;

26. Ut scirent filii tui quæ dicit, Domine, quoniam non natalitate fructus pascent homines, sed sermo tuus qui in te crediderunt conservat.

27. Quod enim ab igne non poterat exterminari, statim ab exiguo radio solis calefactum tabescebat.

28. Ut notum omnibus esset quoniam oportet prevenire solem ad benedictionem tuam, et ad ortum lacus te adorare.

29. Ingrat enim spes tuam hibernalis glacies tabescat, et disperiet tuam aqua supervacua.

CAPUT XVII.

Ægypti tribulationes passi sunt invidiosæ invidiam cum incredibili timore et horrore, reliqua orbis parte illustrata lumine.

1. Magna sunt enim iudicia tua, Domine, et incernabilia verba tua. Propter hoc indiscipline anime errant.

2. Dum enim persuasum habent iniqui posse dominari nationi sanctæ, vinculis tenebrarum et longe necesse compediti, inclusi sub tectis, legitur perpetuo Providentia jacerant.

3. Et dum putant se latere in obscuris peccatis, tenebrosos obliivialis veris dispersi sunt, paventes horrore, et cum admiratione nimia perturbati.

4. Neque enim quis continet illos spelunca sine timore custodiebat, quem sonitus descendens perturbabat illos, et pensans tristes illos apparatus pavorem illis prestabant.

5. Et ignis quidem nulla vis poterat illis lumen præbere, nec sidereum lampide flammæ illuminare poterant illum noctem horrendam.

6. Apparuit autem illis saluberrimus ignis timore plenus; et timore pavens illic que non videbatur factus, estimabat deteriora esse que videbantur;

7. Et magicæ artis appositæ erant deus, et sapientie gloriæ corrupte cum contumelia.

8. Illi enim qui promittebant timores et perturbaciones expellere se ab ægypto

angustis, hi cum derisu pleni timore languerant.

9. Nam etsi nihil illos ex monstris perturbabat, transitu animalium et serpentium sibilatione commoti, tremebundi peribant, et aerem quem nulla ratione quis effugere posset, negantes se videre.

10. Cum sit enim timida nequicia, dat testimonium condemnationis; semper enim pressantur sæva, perturbata conscientia.

11. Nulli enim est timor nisi proliquo cogitationis auxiliorum.

12. Et dum ab intus minor est expostatio, majorum computat inscientiam ejus cause, de qua tormentum prestat.

13. Illi autem qui impotentem vere noctem, et ab infamis, et ab altissimis inferis supervenientem, eundem somnum dormientes,

14. Aliquando monstrorum exagitabantur timore, aliquando anime deficiebant traductione, subitanæ enim illis et insperatus timor supervenerat.

15. Deinde si quocumque ex illis decidisset, custodiebatur in carcere sine ferro reclusus.

16. Si enim rusticus quis erat, aut pastor, aut agri laborum operarius preoccupatus esset, ineffugibilem sustinebat necessitatem;

17. Una enim catena tenebrarum omnes erant colligati. Sive spiritus sibilans, aut inter spissos arborum ramos avium sonus suavis, aut vis aque decurrentis nimium.

18. Aut sonus validus precipitatorum petrarum, aut incertum animalium carum invidus, aut mugientium valida bestiarum vox, et flebilissimum plangentium infantum.

19. Omnis enim orbis terrarum limbo illuminabatur lumine, et non impeditis speribus continebatur.

20. Solis autem illis superposita erat gravis nox, imago tenebrarum que superperata illis erat; ipsi ergo sibi erant graviores tenebris.

CAPUT XVIII.

Hebræi luce gaudent, et duratum collatum ignis accipiunt; occidunt omnia Ægypti

1 Exod. 10, 23.

2 Exod. 14, 24. Ps. 77, 14 et 104, 30.

3 Exod. 1, 10.

4 Exod. 9, 24.

5 Deut. 8, 3. Math. 4, 4.

6 Exod. 10, 23.

7 Exod. 7, 23 et 8, 7.

primogenitas ab angelis; Hebræi in seditione Coræ iram Dei provocant; sed in medio tabernaculi liberantur, offerente Aaron incensam et pro multitudine deprecante.

1. Sanctis autem tuis maxima erat lux; et horum quidem vocem audiebant, sed figuram non videbant. Et quia non et ipsi edam passi erant, magnificabant te;

2. Et qui ante læsi erant, quia non laudabantur, gratias agebant; et ad esset differentia domum petebant.

3. Propter quod ignis ardentem columnam ducens habuerat ignote vis, et solea sine lumen boni insipienti præstiti.

4. Digni quidem illi carere luce, et pati carcerem tenebrarum, qui inclusos custodiebant filios tuos, per quos incipiebant incorruptum legis lumen seculo dari.

5. Cum cogitarent iustorum occidere infantes, et uno exposito filio et liberato, in traductionem illorum, multitudine filiorum abstulisti, et pariter illos perdidisti in aqua valida.

6. Illa enim nox ante cognita est a patribus nostris, ut vere scitis quibus juramentis crederent, animosiores essent.

7. Suscepta est autem a populo tuo sanitas quidem iustorum, illi iustorum autem exterminati.

8. Sicut enim lesisti adversarios, sic et nos provocans magnificasti.

9. Abscise enim sacrificabant justis pueri bonorum; et iustitia legem in concordia disposerunt, similiter et bona, et mala recepturos iustos, patrum jam decantantes laudes.

10. Resonabat autem inconveniens inimicorum vox, et flebilissimum plangentium infantum.

11. Simili autem pona servus cum domino afflictus est, et popularis homo regi similis passus.

12. Similiter ergo omnes, uo nomine mortis, mortuos habebant innumerabiles. Nec enim ad sepeliendum vivi sufficiebant, quoniam uo momento que erat preclarior patio illorum exterminata est.

13. De omnibus enim non credentes, propter venudicia; tunc vero primam cum fuit exterminium primogenitorum, sponponderunt populum Dei esse.

4 Exod. 2, 3.

5 Exod. 14, 27.

6 Exod. 13, 30.

1 Deut. 32, 29. 1 Reg. 2, 0. Tob. 13, 2.

2 Exod. 9, 23.

3 Exod. 15, 14. Num. 11, 7. Ps. 75, 23.

4 Jan. 6, 31.

14. Cum enim quietum silentium contineret omnia, et non in suo cursu medium iter haberet,

15. Omnipotens sermo tuus de celo, a regalibus sedibus, datus debellator in medium exterminii terram prosilisti,

16. Gladius acutus insinulatum imperium tuum portans, et stans, replevit omnia morte, et usque ad caelum attingebat stans in terra.

17. Tunc continuo visus somniorum malorum turbaverunt illos, et timores superaverunt inseperti.

18. Et alius alibi projectas semivivis, propter quam moriebatur causam demonstrabat mortis.

19. Visiones enim quas illos turbaverunt hæc præmonabant, ne inscili quare mala patiebantur perirent.

20. Tetigit autem tuæ et justos tentatio mortis, et commoto in eremo facta est multitudo; sed non diu permansit illa tua.

21. ¹ Propterea enim homo sine querela deprecatur pro populo, profertur servitatis suæ scutum, orationem et per incensum deprecationem allegans, restitit iræ, et finem imposuit necessitati, ostendens quoniam tuus est famulus.

22. Vicit enim turbus non in virtute corporis, nec armaturæ potentia; sed verbo illum qui se verabat subiecit, iuramenta parentum, et testamentum commemorans.

23. Cum enim iam acervatim occidissent super alterum mortui, interestit, et amputavit impetum; et divisit illam quæ ad vivos ducebatur viam.

24. In veste enim poderis quam habebat totus erat orbis terrarum; et parentum magna in quatuor ordinibus lapidum erant sculpta, et magnificentia tua in diadematæ capitis illius sculpta erat.

25. His autem cessit qui exterminabat, et hæc extinxit; erat enim sola tentatio iræ sufficiens.

CAPUT XIX.

Hebræos persequentes Ægypti, mari absorpti sunt, maxis et raris aqua; verum Hebræi vero conceptas carnes accipientibus, impii inhospitalis percipiuntur cæcitate; elementa

¹ Num. 16, 25.

² Exod. 14, 5.

Deo servant in afflictionibus malorum, et si sequo bonorum.

1. Impis autem usque in novissimum sine misericordia ira supervenit pressio: debet enim et futura illorum;

2. Quoniam cum ipsi permisissent ut se educerent, et cum magna sollicitudine premisissent illos, consequuntur illis, poenitentia acti.

3. ² Adhuc enim inter manus habentia lectum, et deplorantes ad monumenta mortuorum, aliam sibi assumperunt cogitationem inscientie, et quæ rogatus projocorant, los tanquam legitimos persequuntur.

4. Ducebat enim illos ad hunc finem digna necessitas; et horum quæ accidere commemorationem amittebant, ut quæ deserant tormentis repleret, perire.

5. Et populus quidem tuus mirabiliter transiret, illi autem novam mortem invenirent.

6. Omnis enim creatura ad suum genus ab initio refiguratur, deserviens tunc præceptis, ut pueri tui custodirentur illis.

7. Nam nubes castra eorum obumbrabat; et ex aqua quæ ante erat, terra arida apparuit; et in mari Rubro tu sine impedimento, et campus germinans de profundo nimio;

8. Per quem omnis natio transivit que tenebatur tua manu, videntes tua mirabilia et monstra.

9. Tanquam enim equi deperaverunt escam, et tanquam angeli exsultaverunt, magnificantes te, Domine, qui liberasti illos.

10. Memores enim erant adhuc eorum quæ in incolatu illorum facta fuerant, quemadmodum per natione animalium eduxit terra muscas, et pro piscibus eructavit fluvius multitudinem ranarum.

11. ³ Novissima autem viderunt novam creaturam avium, cum, adducti concupiscentia, postulaverunt escas epulatio-nis.

12. In allocutione enim desiderii ascendit illis de mari ortometra; et vestitiones peccatoribus supervenerunt, nisi sine illis quæ ante facta erant argumentis per vim fulminum, iuste enim patiebantur secundum suam nequitiam;

13. Etenim detestabiliorum inhospitali-

³ Exod. 16, 13. Num. 11, 31. Sup. 16, 2.

tatem sustulerunt; alii quidem ignotos non recipiebant advenas; alii autem bonos hospites in servitutum recipiebant.

14. Et non solum hæc, sed et alius quidam respectus illorum erat, quoniam invitî recipiebant extraneos.

15. Qui autem cum lascitia receperunt hos qui eisdem usque iustitiis, savissimis affligerent doloribus.

16. Percussi sunt autem cæcitate, sicut illi in foribus iusti, cum subitanea cooperi essent tenebris, unusquisque transitum ostii quærebat.

17. In se enim elementa dum convenerunt, sicut in organo qualitates sonus immutatur, et omnia suum sonum

custodiunt; unde aestimari ex ipso vero certo potest.

18. Agressa enim in aquatica convertebantur; et quæcumque erant tantania in terra transibant.

19. Ignis in aqua valebat supra suam virtutem; et aqua extinguens naturæ inflammabatur.

20. Flammæ contrario corruptibilitum animalium non vexaverunt carnes combulantium, nec dissolvebant illam, quæ facile dissolvebatur sicut glaciæ, bonam escam. In omnibus enim magnificentis populum tuum, Domine, et honorasti, et non despectisti, in omni tempore et in omni loco assistens eis.

IN ECCLESIASTICUM

IESU, FILII SIRACH

PROLOGUS.

Multorum nobis et magnorum per legem, et prophetas, alioque qui secuti sunt illos, sapientia demonstrata est, in quibus oportet laudare Israel doctrinæ et sapientia causa, quia non solum ipsos loquentes necesse est esse peritos, sed etiam extraneos posse et dicentes et scribentes doctissimos fieri. Avus meus Iesum, postquam se amplius dedit ad diligentem lectionis legis, et prophetarum, et aliorum librorum qui nobis a parentibus nostris traditi sunt, voluit et ipse scribere aliquid horum quæ ad doctrinam et sapientiam pertinent, ut desiderantes discere, et illarum partium facti, magis magisque attendant animo, et confirmetur ad legitimam vitam. Hortor itaque venire vos cum benevolentia, et attentiori studio lectionem facere, et veniam habere in illis, in quibus vide-

mur, sequentes imaginem sapientia, edificare in verborum compositione. Nam deficiunt verba hebræica quando fuerint translata ad alteram linguam; non autem solum hæc, sed et ipsa lex, et propheta, ceteraque aliorum librorum, non parvam habent differentiam quando inter se dicuntur. Nam in octavo et trigesimo anno temporibus Ptolemæi Evergetis regis, postquam perveni in Ægyptum, et cum multum temporis ibi fuisset, invenii ibi libros reliquos, non parva necque contentandæ doctrinæ. Harum bonum et necessarium putavi et ipse aliquam addere diligentiam et laborem interpretandi librorum istum; et multa vigilia actuali doctrinam in spatio temporis, ad illa quæ ad finem ducunt, librorum istum dare, et illis qui volunt animum intendere, et discere quemadmodum oportet instruere mores qui secundum legem Domini propulerint vitam ægere.

¹ Gen. 19, 11.